

Optegnelser om Broholm

i ældre og nyere Tid.

Ligesom Fædrelandskærligheden vokser med Forstaaelsen og Kendskabet til Landets Historie, saaledes gaar det ogsaa med det Sted, den Egn, den Gaard eller det Hus, hvor vi er fødte eller opvokset, og som vi kalder vort Hjem. Jo mere Kendskab vi faar til alt, hvad der har levet og rørt sig der gennem Tiderne, desto større bliver Kærligheden til Stedet og Egnen.

Under den Betragtning og paa given Foranledning meddeler jeg her nogle Optegnelser om Broholm, idet jeg haaber, at dette kan anspore andre til at optegne deres Hjemms eller Egns Historie. — man vil da let opdage, at ved Undersøgelsen af en Ejendoms Historie vil man ofte i Tilgift faa Fingerpeg om Slægtens Historie.*).

Broholm i Brylle Sogn, Odense Herred og Amt, ligger kun $\frac{1}{4}$ Times Gang fra Tommerup St. og Endepunktet paa Assensbanen og maa ikke forveksles med det mere bekendte Broholm i Gudme Sogn, som er Hovedsædet i Stamhuset af samme Navn. —

Fra ældgammel Tid og til ned i det attende Aarhundrede har hele den nordlige Spids af Brylle Sogn, som skyder sig ind mellem Ubberup og Tommerup Sogne og lige berører Vissenbjerg, udgjort Broholm Jord-Tilliggende, der da har omspændt et Areal af ca. 500 Td. Land. —

Broholm er en saakaldet Enestegaard, det vil sige, en langt fra Byen beliggende Gaard, der altid, ogsaa før Udskift-

*) Ved nærværende Undersøgelse fandt jeg, at Nabogaarden, Tobo 1533 var beboet af en Mand ved Navn Jep Knudsen, 1639—59 af Jep Lauritzen, og disse Navne gaar igen den Dag i Dag. Dette kan være et Tilfælde, men det kunde ogsaa tyde paa, at det var samme Slægt, der gennem de 400 Aar sad til Huse her. En nærmere Undersøgelse vilde maaske kunne oplyse Spørgsmaalet.

ningen, havde sin Jordlod for sig selv samlet omkring Bygningerne. Som saadan kan den være opstaaet af opdyrkede Skovjorder eller andre øde Jorder og Bygninger, opført af en eller anden Ejer paa dette ham tilhørende Enemærke.

Men den kan ogsaa være opstaaet ved, at Lodsejerne eller Brugerne i Byen er blevet uenige om de rette Skel, saa at Rebning maatte afgøre Striden. En saadan Rebning faldt gerne ud til Tab for selve Byen, eftersom al den Jord, som fandtes mere, end man skattede og skyldte af, blev frataget Bymændene og derpaa opført en Gaard. Som en Følge deraf blev de fleste Enestegaarde, der var fremkommen paa denne Maade, henregnet under Hovedgaardstakst, hvilket sidste ikke er Tilfældet for Broholms Vedkommende, saa det ligger derfor nær at antage, at den er fremkommen ved Opdyrkning af Skovjorder, hvilket ogsaa stemmer godt med de stedlige Forhold. —

Hvoraf Gaardens Navn har sin Oprindelse kan næppe med Vished afgøres; derimod lever der endnu i Folkemunde et gammelt Sagn derom, som lyder ret troværdigt.

Den gamle Overlevering fortæller saaledes, at hele Egnens Bebyggelse i ældgammel Tid skete paa den Maade, at en »Skare Nybyggere«, der alle var mer eller mindre i Slægt, kom sejlene fra Lille Bælt op gennem Brænde Aa, som den Gang antagelig har været en hel Fjord, men fandt Landet overalt optaget og beboet. Først da de naaede helt op til det yderste af det nuværende Orte Sogn, kom de ind i en mennesketom Egn med øde Urskov, hvor der var Fred, god Jagt og Fiskeri, og her begyndte de da at tage Jorden i Besiddelse og delte den indbyrdes imellem de forskellige Familier, som hver valgte det Sted, hvor de helst vilde bo og bygge.

Da en Afdeling af Sejlerne naaede op til det Sted, hvor Broholm ligger, valgte en Familie denne Plads og begyndte straks at forbinde de mange Holme, her findes, ved Brobygning, og deraf fremstod Gaardens Navn.

Tilbage af denne Afdeling Nybyggere var nu kun 3 Familier, og de sejlede videre til den nuværende Tobogaard, hvor de to Familier, hvis Mænd var Brødre, blev enige om at ville bo sammen og paa den Maade, siger man, fremkom Gaardens Navn Tobo.

Den sidste Mand, som var tilbage af Skaren og endnu ikke

havde fundet et Sted, hvor han vilde bo, var en Abbed, men efter at have faret en Del om og set paa Lejlighed, kom han til det Sted, som endnu bærer et Navn, der hentyder til bemeldte Abbed, nemlig Appe, og blev der en Tid. Man siger endog, at Abbeden var den historisk bekendte Arnfast.

Paa denne Maade vil altsaa Sagnet vide, at Broholm og de andre Gaarde fik Navn. — Mange vil vel i vore Dage stille sig noget skeptiske overfor den Tanke, at Brænde Aa nogen Sinde har kunnet besejles; men mange Ting tyder ikke desto mindre paa, at det endog i ret betydelig Udstrækning har kunnet lade sig gøre.

Man har saaledes i de aller sidste Aar ved Udgravningen til den store Tunnel ved Tommerup Station, (der mærkværdig nok kom til at gaa lige midt i det gamle Aaløb), næppe naaet under den oprindelige Bund af Vandløbet, skønt man gik ned til en halv Snes Alen under Jernbaneskinneerne, og uagtet der netop her har været et meget snævert Pas med temmelig høje Skrænter paa begge Sider af Løbet, saa dette ikke har kunnet være bredere end 20 à 30 Alen. Og af den Grund er Stedet ogsaa i en langt senere Tid benyttet til Opstemning af Vandet, som benyttedes til Drivkraft for en Vandmølle, der først blev nedlagt 1864, da Jernbanen blev bygget og ført over dens Plads, som ogsaa er kommen til Syne, idet de gamle Grundsten er bleven afdækkede og bortførte.

Aaløbet har saaledes bevislig hævet sig ganske betydeligt i den nyere Tid, og Vandløbets Bund i gamle Dage har ikke været over 150 Fod over Havet, og naar der tages Hensyn til, at Aaløbet vel har op mod 5 Mil, forinden det naar Bæltet, er der aldeles intet i Vejen for, at Egnens første Indvaanere har kunnet sejle op til Brændeaaens øverste Kilder i længst forsvundne Dage. —

Godsbesidderne til 1764.

Første Gang, jeg har set Broholm nævne er 1533, og da hørte den sammen med en Mængde andre Gaarde under det gamle Dalum Kloster.

Dalum Kloster var et Nonnekloster af Augustinerordenen og det eneste Kloster, der med Vished vides at have været uden for Købstæderne i Odense og Assens Amter. Det blev stiftet

1183 af Biskop Simon i Odense. Klosteret bestyredes af en Prior og en Priorinde. Under den almindelige Rejsning i den fynske Almue i Begyndelsen af Grevens Fejde (Juli 1534) indtog en Skrædder fra Odense, Henrik Skræp, med sine Hjælpere Dalum Kloster og tilføjede Nonnerne Vold, hvorfor disse Urostiftere senere blev henrettede. —

Efter Reformationens Indførelse blev Klosteret inddraget under Kronen og bortforlenet til Adelige. I Juni 1659 blev Dalum Kloster pantsat til Landsdommer Jens Lassen, født 1625, død 1706 (Søn af Herredsfoged Las Lauritzen Nørre Bork og Elisabeth Jensdatter), der er hæderlig bekendt fra Københavns Forsvar, og $\frac{1}{5}$ 1662 fik han Skøde paa Dalum Klosters Len, ialt over 2400 Td. Hartkorn, og herimellem nævnes Helgaarden Broholm. Hans Hustru hed Margrethe Lund, og hans Slægt blomstrer endnu, men skriver sig Lassen. Af Jens Lassen findes et Mindesmærke paa Jægerspris. 1682 $\frac{27}{12}$ solgte han Dalum Kloster med Broholm o. s. v. til Diderik Schult til Findstrup, født 1644, død 1704 (en Søn af Jørgen Schult til Findstrup og Anna Margrethe v. Gøtzen); han var gift med Armgaard Sophie Gabel, (en Datter af Christoffer Gabel), hvem Schult nok skyldte sin store Karriere; han naaede at blive Stiftsbefalingsmand i Fyn og Gehejmeraad. Schult forandrede Dalum Klosters Navn til Christiansdal, og en Del af dets Gods mageskiftede han bort til Kronen til Ryttergods. D. Schult pantsætter flere Gange sit Gods, hvori Broholm nævnes, saaledes $\frac{29}{12}$ 1697 til Thun Banner, $\frac{11}{6}$ 1701 til Fru Søster Lerche og $\frac{22}{12}$ 1703 til Hans Christensen Anker paa Vormarksgaard. Og endelig $\frac{10}{12}$ 1707 pantsætter salig Gehejmeraad Schult's Armgaard Sophie v. Gabel til Krigshospitalet, Christiansdal, Broholm o. s. v. Broholm staar da for Hartkorn 11 Td. 2 Skp. 3 Fjd. og Skovskyld 1 Td. 5 Skp. 1 Fjdk. 1 Alb. —

Efter D. Schult's og Hustrus Død gik Christiansdal og Broholm m. m. over til Datteren Frederikke Christiane Schult, død 1731, der var gift med Overkrigssekretær Chr. Carl Gabel, som senere blev Stiftamtmand i Ribe, født 1679, død 1748. Han (tallige med Peder Himmelstrup) skøder $\frac{5}{3}$ 1722 Christiansdal og dermed Broholm til Kongen. Broholm, som da var beboet af Anders Augustesen, havde samme Hartkorn som 1707 og skylder i aarlig Landgæld »Rug 4 Tdr. 1 Otting, Havre 3 Tdr.

1 Skp. 1 Otting, Smør $\frac{1}{2}$ Td. eller 7 Lispund, 2 Rigsdaler Foder og Penge 1 Pund 3 Skilling, 60 Humlestænger, Honning 9 Pund nok af Overdrevet 1 Otting Honning 4 Pund 8 Skilling er tilsammen 4 Rigsdaler 2 Mark og 11 Skilling og Hoveripenge 14 Rigsdaler.« —

Fæsterne fra 1533—1764.

Broholm hørte nu under Kronen ind til det almindelige Salg af Ryttergods i 1764, da den gik over i privat Eje. Men forinden jeg kommer til at nævne disse Ejere, vil jeg gaa lidt tilbage i Tiden og se, hvem der har beboet denne gamle Skovgaard som Fæstere.

I Landgildebogen for Dalum Kloster 1533 ses, at den daværende Fæster hed Niels Jensen, som da svarede $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 24 Skp. Havre i Gæsteri og 24 Skilling. I Jordebogen for 1587 ses, at Afgiften nu er stegen med 1 Otting Honning og 1 Okse at stalde, og Fæsteren hedder da Niels Pedersen. Han var først gift med Kirstine Nielsdatter*), en Datter af den forrige Fæster, men efter hendes Død $\frac{29}{8}$ 1597, maa han være bleven gift med Karine Jensdatter**) som af Ligstenen ses at være død $\frac{28}{10}$ 1608, og endelig ser vi af Ligstenen over Niels Pedersen***) selv, at han er død $\frac{15}{7}$ 1616. Han maa have været en ret betydelig Mand, siden saavel han som begge hans Hustruer ligger begravet i Koret. Derefter findes intet oplyst i Landgildebogen

*) Paa hendes Ligsten i Brylle Kirke findes følgende Indskrift: Her (i Koret) ligger begr. erlig og gudfrygtig Kvinde Kirsten Nielsdatter barnefødt i Broholm oc boede sammesteds . . . med hendes Hosbonde Niels Pedersen Ærø(?) døde d. 29. Aug. Anno 1597. Gud give dennem . . .

Saavel denne som alle de andre Gengivelser af Indskrifter fra Brylle Kirke skylder jeg fhv. Sognepræst for Brylle Hr. Pastor Møller Tak for velvillig Meddelelse.

**) Paa hendes Ligsten staar: Her ligger begravet ærlige ok gudfrygtige Kvinde Karriene Jensdaatter sl. Niels Pedersens Hustru i Broholm som døde Anno 1608 den 28. October. Gud give hende en glædelig Opstandelse. Lær os at betænke, o Herre, at vi skulle dø, at vi maa vorde forstandige. Hvad enten vi leve eller dø De retfærdiges Sjæle ere i Guds Haand (Salomon 3).

***) Her ligger begravet sl. Niels Pedersen, som boede i Broholm som døde Anno Kristi 1616, den 15 Augusti. Gud give hannem det evige Liv og en glædelige Opstandelse. Salige ere de døde . . . Apocal. 14. I Kanten: Saa elskede Gud . . . Joh. 3. Fodenden: Hoseas 13,14.

før 1617, og da er Afgiften atter forøget med 60 Humlestænger*), og Rasmus Terchelsen har overtaget Gaarden. Denne Mand bliver der i mange Aar og maa have været ret anset, thi i 1640 er han Skovfoged paa Godset, og endnu 1651 staaer han opført som Fæster, men dette er ikke rigtigt, thi i Følge Brylle Kirkebog er han død og begravet ^{20/12} 1649 »udi Brylle Kirke«; hans Kone hed »Maren sal. Ras. Terchelsen« og har mulig i nogle Aar siddet inde med Fæstet, men dog næppe til sin Død, der først indtraadte ^{13/4} 1658. Et Par af deres Børn »Karen Rasmusdatter« og »Niels Rasmussen udi Broholm« har vel hjulpet deres gamle Forældre i Bedriften; de nævnes ofte i Kirkebogen, saaledes under ret mærkelige Omstændigheder 1648 ^{7/3}, da det hedder: »beg. Peder Nielsen, som boede udi Skræppenborg og blev ihjælstukken udi Store Appe aff Bogaae Rytter ved Naffn Anders Jenson, Och Niels Rasmussen udi Broholm klagede Man(d) død, strax efter der var kastet Jord paa hennem.« Dette vil antagelig sige, at han anklagede (udlagde) den nævnte Rytter, som den jordedes Drabsmand; der var ogsaa noget, som hed at »kjende Manddød over Graven«, d. v. s. at vedkende sig at have dræbt vedkommende. Niels Rasmussen var maaske en nær Slægtning af den Afdøde, og i alle Tilfælde var han Søn af den nu gamle og affældige Rasmus Terchelsen, som var Skovfoged og saaledes en af Herskabets Tjenere, der skulde tage sig af Sagen og forfølge den, og paa hvis Vegne Sønnen nu antagelig optræder. Rytteren hører rimeligvis til den staaende Hær paa 50,000 Mand, som Chr. IV oprettede — efter Kalmarkrigen — og som han selv maatte underholde af Krongodset. »Bogaae« (Baagegaard) hørte vel ikke dertil, men ligger umiddelbart op ad Ryttergaarden, saa der kan vel være lejet Plads til Rytteren der.

Broholm maa omkring 1650 være gaaet over til Mads Pedersen, der staaer indført som Fæster af Gaarden, og da han ^{22/10} 1651 vies til Karine Jensdatter (der maa være en Datter af Delefogeden paa Tobo Jep Lauritzen og Hustru Johanne) har hun i længere Tid forud opholdt sig i Broholm, thi ^{7/3} 1649 kaldes hun »Karine Thouboes i Broholm«, og Mads Pedersen har ogsaa Ophold paa Gaarden før Brylluppet, men dør allerede 1653 og beg. ^{22/4} »udi Brylle Kirke«, medens Niels Rasmussen

* Man ser heraf at »Skatterne« ogsaa i den Tid var stigende.

stadig bor paa Gaarden. — Den unge Kone bliver imidlertid ikke ret længe hensiddende som sørgende Enke. Umiddelbart efter Mandens Død faar hun en lille Datter, der $\frac{8}{5}$ 1653 blev døbt »Marine«, og ved den Lejlighed optræder »Niels Rasmussen i Broholm og Marine Anders Nielsens i Tallerup« blandt Fadderne. Allerede $\frac{1}{2}$ Aar efter den første Mands Død ses hun at have indgaaet nyt Ægteskab den $\frac{30}{10}$ med Anders Henningsen.

Denne Mand, der synes at rage noget over det almindelige, faar altsaa Broholm med sin Kone. Han har staaet sig godt paa højere Steder og blandt andet forstaaet i Krigstiden at faa lagt en »Salvagarde« ind paa Broholm; en Mand af denne Afdeling »Jochum Salvagarde i Broholm, er $\frac{25}{9}$ 1659 Fadder, og en anden, »Niels Nielsen, barnefødt i Jylland, Salvagarde i Broholm« blev begravet $\frac{18}{3}$ 1660.

Anders Henningsen stammede formodentlig fra Render, hvor der boede en Henning Andersen og Maren Hennings; de findes jævnlig som Faddere ved Børnenes Daab og er vel nok hans Forældre. I Aarene derefter faar Anders Henningsen en hel Del Børn; der findes saaledes ikke mindre end 3 Pige-børn døbte med Navnet Johanne, nemlig 1658, 62 og 68, men alle 3 døde som smaa, en 1659, som »Ammen laa ihjel«, og en 1662, den sidste 1668. Desuden mistede de 3 andre smaa Piger ved Navn Mette, Else og Christiane. Derimod blev der $\frac{17}{4}$ 1659 døbt en Datter Karen, som levede og 1688 $\frac{18}{7}$ blev viet til Præsten i Vigerslev Christen Andersen Holm, (1662—1714); hans Søn W. C. Holm, Præst i Korup, holdt 1722 Bryllup paa Baagegaard med Sophie Amalie Clausdatter Tommerup; hun havde først været gift med en Landstingshører P. Jenson Meier i Odense 1675 $\frac{15}{8}$, døde $\frac{31}{7}$ 1711 og efterlod sig mindst 5 Sønner, hvoraf 3 blev Præster. A. Henningsens ældste Søn Mads, født i Februar og hjemmedøbt, blev fremstillet i Kirken $\frac{4}{3}$ 1655 med ca. en Snes Faddere.

Et lignende Antal var til Stede, da en anden Søn Rasmus blev ført til Kirken $\frac{18}{1}$ efter at være hjemmedøbt $\frac{8}{1}$ 1657, og blandt Fadderne findes begge Gange mange »fine« Folk. Den yngste Søn Henning blev døbt i August 1665. Han blev Præst i Ringe $\frac{27}{11}$ 1690 indtil sin Død $\frac{24}{7}$ 1714 og tillige i nogle Aar Ejer af Baagegaard; han skal have været »en stor Mester i at lege paa Instrumenter«. Med sin Hustru Ida Mar-

grethe Hjerresdatter havde han 18 Børn, af hvilke en, Augusta, blev gift med 2 Eftermænd i Embedet og fik ialt 15 Børn. En, Henrik Henningsen Broholm, der 1738 blev Herred i Ringkøbing og senere Klokker og Kordegn i samme By, er sikkert Søn af Henning Andersen Broholm.

Kort efter at ovenomtalte Jens Lassen i 1659 er bleven Ejer af Dalum Kloster med det store Gods, hvorunder Broholm jo hørte og faar etableret en Birkeret til Dalum, overdrager han Birkedommertjenesten i dette Birk til Anders Henningsen paa Broholm, og som Løn for denne Tjeneste faar han Broholm «købt og frit», det vil sige ikke som Ejendom, men som Besiddelse uden at svare nogen Afgift af Betydning; derimod syder han Indtægterne, saa denne Maade at besidde en Landejendom paa er jo meget bedre, end at have den som Ejendom. Samtidig med denne Stilling var Anders Henningsen Medhjælper med Exspektance hos Herredsfogden, Mads Bang, i Odense Herred, og $\frac{5}{5}$ 1674 rykker han selv op paa denne Plads, og $\frac{1}{12}$ 1685 bliver han tillige Foged i Skovby Herred; men den $\frac{9}{11}$ 1690 dør han 60 Aar gammel paa Broholm og hans Hustru Aaret efter $\frac{24}{10}$; begge er begravede i Brylle Kirke foran Alteret, hvor deres Mindesten endnu findes*).

Kort efter at D. Schult var bleven Ejer af Christiansdal og Gods, blev der ved Landstinget noteret følgende Klausul om Anders Henningsens Besiddelse af Broholm for sig og sin Søn Mads Andersen som Efterfølger. Dette er sandsynligvis kun en Gentagelse af, hvad Forholdet har været i Jens Lassens og maaske i Kongens Besiddelsestid.

Udskrift

af

Fyenbo Landstings Skøde- og Panteprotocol Nr. 7,

1676—84,

Fol: 279.

Læst ved Landstinget 28. Februar 1683.

Jeg, Diderich Schuldt til Findstrup Gaard, Kongelig Mayestets Geheime- og Cancelli-Raad, kjendes og hermed

* I Koret: Herunder ligger begr. højagtbare Mand Anders Henningsen, fordum Herredsfoged i Odense-Skovby Herreder, Birkefoged

for alle vitterligt gør, at efftersom Hans Kongelige Mayestet mig allernaadigst hafuer forundt Dahlum Closter med en Deel dertil liggende Godtz, som jeg allerede i Possession hafuer, hvoriblandt er dend Gaard Broholm, som beboes af Anders Henningsen, Kongelig Mayestets Herritzfoged i Ottenseherrit og Birchefouget i Dahlum Birch, og af hans Søn Mads Andersen, som og af højest bemelte Hans Kongelige Mayestet er forordnet Bestillingerne i hans Faders loflig Forfald at betjenne og effter hans Død dennem at niude etc. saa hafuer jeg iche alleeniste tilsagt og lofuet bemelte Anders Henningsen, at hand hans Lifestiid (saa frembt hand sig saaledes schicher og forholder, som louligt og forsuarligt er, at jeg i alle Maader med hannem kand verre tilfredtz schal vere fri for Hofueri, Egt og Arbejd samt Landgild och Madtz Andersen effter hans Faders Død, eller om hand Gaarden før quiterer, niude samme Gaard fri for Hofueri Egt og Arbejde (med lige Condition som før er meldt), dog schal hand svare mig og mine Arfuinger aarligen det sædvanlig Landgilde af Gaarden, hvor imod de uden nogen Salarium, uden hvis Foget-Korn de af Bunden med Rette niuder, bemelte Dahlum Birchetings Rett schal betjenne uden Vild og Venskab, lovligt og forsvarligt i alle Maader effter dend Æd, de Gud og Kongen gjort hafuer. Herforuden schal de forpligt verre hereffter som før Schoufven til bemelte Broholm med al mueligste Flid at opelsche og freede saa dend iche til Upligt forhuggis, dog dennem uformeent deris Gjerselschouf af Bøge- og Egeschrup samt Reensningerne og Vandgreenene fra de unge Træer og Surschouf til deris Gjerders Vedligeholdelse at hugge. Schal dennem aarligen til deris Ildebrandtz Fornødenhed thiuftve Læs Brendeved, og hvor det mindst til Schous Schade see kand, fri forundis, og, naar Olden er, thi Svin. Fische-dammene til Gaarden, han hafuer anrettet eller her effter anretter, hvor udi hand schal verre tilladt at fische, dog

i Christiansdals Birk som boede og døde i Broholm den 9. Novbr. Anno 1690 udi hans Alders 60 Aar. Gud give ham en gledelig Opstand.

Herunder hviler i Herren den dyærlig og gudfrygtige Matrone Karren Ibsdatter, sl. Anders Henningsens, som boede og døde i Broholm den 24. Decbr. Anno 1691 udi hendes Alders 66(?) Aar. Gud give hende osv.

mig min Frihed ey betagen. Dersom de Gaarden herefter som tilforne enten med Agerland eller Engbund ved Røding enten af Giersel, Bøge- eller Egeschrup vil forbedre, schall det staa dennem frit forre.

At dette af mig og mine Arfvinger paa ofverschrefne Conditioner schal holdis og efterkommis, bekrefter jeg med min egen Haand og Seigel, og saa snart jeg Hans Kongelige Mayestets Schiøde paa Godset bekommer, hafuer Anders Hennigsen dette — og ey for — mit gifne Friheds Bref til Landstinget at lade læse, og det saa af mig, som for er melt i alle Maader schal holdis og efterkommis.

Actum Dalum Closter dend 28. Aug. Anno 1682.

D. Schult.
(L. S.)

Nu er det altsaa den ældste Søn Mads Andersen Broholm, der besidder Gaarden; han er $^{15}/_7$ 1691 bleven gift med Anne Catharine Olufsdatter Steen og var allerede $^{25}/_2$ 1682 bleven antaget som Medhjælper med Exspektance hos Faderen i Birke- og Herredsfogedembedet; $^{23}/_7$ 1688 bliver han design. Herredsfoged i Odense Herred og Birkefoged i Dalum Birk og tillige med Exspektance paa Skovby Herred og Vissenbjerg Birk; men den $^1/_6$ 1695 bliver han ved Højesteret dømt fra alle Embederne.

Mads Andersen maa kort efter, at denne Dom er falden, have forladt Broholm og muligvis tyet ned til Slægtningene paa lille Stærlose; thi i Aarene derefter nævnes ret ofte en »Mads Andersen boende udi lille Stærmon«. — Paa Broholm er der nu kommen til at bo en Major Frederik v. Winterfeldt, der skrev sig til Wustrou, (Søn af Helmuth Otto v. Winterfeldt, der $^{25}/_5$ 1671 blev ophøjet i Friherrestanden og $^{12}/_{10}$ s. A. hvid Hæder samt $^{18}/_9$ 1693 fik oprettet Baroniet Wintersborg paa Lolland — og Hustru Helene Juliane Friherreinde Ulfspare); han var ansat ved 2. fynske Dragon Regiment og lige bleven gift 2. Gang $^{29}/_{12}$ 1695 med Ejeren af Broholms Datter Christiane Charlotte v. Schult, født 1677, død $^7/_2$ 1753. Han blev $^{20}/_2$ 1701 forflyttet til 2. Jydske Reg. Kav., kom senere til et hollandsk Regiment og faldt $^1/_10$ 1707 i Braband. De havde ialt 8 Børn, hvoraf i hvert Fald 1699 $^{23}/_2$ blev døbt i Brylle en Søn »Gustavus«, ved hvilken Lejlighed optraadte som Faddere blandt andet »Greff Hanniballe paa Ruggaard og Frøken Otto-

nette*) i Broholm«. Iøvrigt mærkes der ikke meget til denne fine Mand, hvis Ophold paa Broholm dog er et Vidnesbyrd om, at man ogsaa paa højere Steder takserede Stedet saa højt, at man vilde kalde det sit Hjem i Aaringer. Efterat Baron Winterfeldt 1701 er fraflyttet, træffer vi en ny Mand, Hans Pedersen, som faar Fæste paa Gaarden. I Aarene fra 1703 til 1712 faar han døbt Børnene Zictzell, Maren, Diderich, Søffren, Peder og Cathrine-Marie; af disse 6 Børn dør de 3 i Høsten 1712, nemlig Maren, Peder og Søren tillige med Faderen, de 3 sidste paa en Gang og Datteren 14 Dage forud, saa man maa formode, at en streng smitsom Sygdom har hærget Hjemmet. Den yngste af Børnene blev først født 14 Dage efter Faderens Død. Hans Pedersen var gift to Gange, den første Hustru, Maren Jørgensdatter, døde 1708, og han gifter sig snart efter med Anna Maria Søffrensdatter, der umiddelbart efter Mandens Død den 8/11 1712 gifter sig paany med Anders Augustavisøn, der ved denne Manøvre bliver Fæster paa Broholm; de faar mindst 4 Børn, nemlig: Maren, Hans Christian, Søffren og Augustus, men den gode Augustavisøn har ikke passet sine Ting til sit Herskabs Tilfredshed. I Indberetningen 1722 siges det, at han er »fradømt Broholm«, og Grunden dertil angives at være »formedels Skouhug udi Skouf og Jagt Sessionen« og for Formindskelse af Besætning, efterdi der »ickum efterlades 3 slette Bæster. Bygningerne bestaar af 108 Fag Huus i maadelig Tilstand.« —

X Imidlertid er der en »Ejendomsbonde af Assenbølle Anders Jensen«, der vil antage Gaarden Broholm, og som er gaaet ind paa at »gifue till Fæste Touhundrede Rigsdaler, og paa Egen Bekostning self skaffe Besætning og sætte Bygningerne i forsvarelig Stand og self lade Jorden besaa, hvilket Altsammen af de høye Herrer Deputerede over Finanserne under Dato 24 Maj 1722 indeværende Aar er Approberet«. Til Gaarden bliver da som hele Tiden Ager, Eng og Skov Hartkorn 13 Tdr. ialt.

Alt tyder paa, at Anders Jensen var en udmærket Mand, der snart har faaet Gaarden paa Fode igen. Saaledes da »Dansk Atlas« udkom, siges der om Broholm, at »den er en skjøn Bondegaard«; morsomt er det at lægge Mærke til Indberetningen i 1744 om en Auktion, der da har været afholdt i

*) en Søster til Baron Winterfeldt.

Odense over udrangerede Rytteriheste og kasserede Sadler m. m., hvor Anders Jensen faar Hammerslag paa ikke mindre end 5 Sadler, og hvor alle Køberne næsten uden Undtagelse kun hører til »Honoratiores«; der imellem optræder altsaa ogsaa »Anders Jensen af Broholm«, som han en enkelt Gang kaldes, men i Almindelighed kaldes han ved sit daglige Navn, »Anders Broholm«. Dette, at Gaardens Navn følger Brugeren, knyttet til hans Fornavn, er noget, som gaar igen fra de ældste Tider til denne Dag paa Egnen, forsaavidt Mandens Navn ender paa »sen«; har han et andet Navn, falder Gaardens Navn bort! — Anders Jensen havde været gift to Gange; thi ^{11/3} 1725 nævnes som Fadder »Magrethe Broholm«, der var hans 1ste Hustru; ved hendes Begravelse ^{15/6} 1752 kaldes hun Margrethe Olufsdatter og er 70 Aar. Han efterlod ved sin Død (født 1687, død ^{1/2} 1760) en Enke ved Navn Sara Marie Johannesdatter, som sammen med sin Mand havde stiftet Anders Jensens Legat paa 100 Sldr., nu 133 Kr. 33 Øre, hvis Renter 2. Juledag uddeles til 6 Fattige i Brylle Sogn. Legatet bestyres under Amtets Tilsyn af Sognepræsten, Degnen og Medhjælpere. Fundatsssen er af ^{1/9} 1767 og medunderskrevet af Niels Rasmussen Nellemann, som da bor i Tommerup, men om hvem det siges ^{1/2} 1761, at han bor i Broholm, da han paa denne Dag blev viet til »Enken Sara Maria Broholm hjemme i Huset efter klogelig allerunderdanigst Tilladelse af ^{18/4}«. Saaledes blev N. R. Nellemann Fæster af Broholm; han maa vist være Broder til den senere nævnte Ejer Jens Rasmussen eller paa anden Maade være beslægtet eller have Berøring med ham, siden han kan optræde som Forlover for J. Rasmussens Datter ved hendes Bryllup. N. Nellemann faar 1762 ^{10/3} døbt en Søn ved Navn »Anders« og 1763 ^{21/10} en anden Søn »Rasmus« og endelig 1765 ^{1/2} en Datter »Mariane«. N. R. Nellemann blev den sidste Fæster af denne store og gode Gaard, som det maa have været en Herlighed at have, siden det saa udpræget fremhæves ved Salget af Broholm, at »dens Beboere vare meget velhavende«.

Hermed er altsaa Fæsternes Tid forbi og Ejernes begynder.

Ejerne fra 1764—1913.

Ved Ryttergodsets Salg 1764 blev Broholm købt af Greve Carl Friedrich von Gørtz, født 1733 død 1797 (Søn af Grev

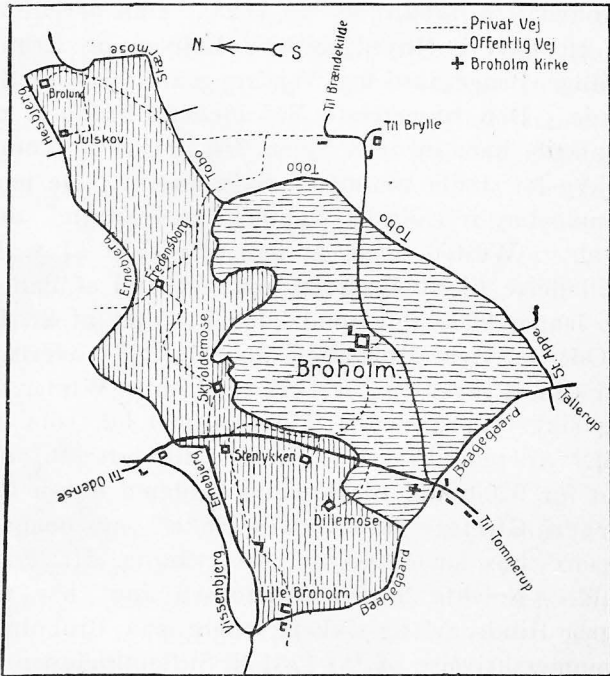
Johan von Gørtz til Rigsregvskabet Schlitz i Hessen og Grevinde Frederikke af Linien Rittmarshausen). Han var først kommen til Danmark 1762 som Oberst ved Generalstaben for den ved Sydgrænsen mobiliserede Hær; men 1763 avancerede han til Chef for det fynske gevorbne Dragonregiment. Grev Gørtz omtales som en »Æventyrer med et sort Hjærte og en tom Pung«, men skal have haft et smukt Ydre og vindende Væsen, der nok skaffede ham indflydelsesrige Forbindelser, som især forøgedes ved hans Ægteskab med Charlotte Louise Kristine Knuth ^{15/6} 1764 (Datter af Stiftamtmand E. C. Grev Knuth og 1ste Hustru født Monteleone-Gyldensten). Købesummen for Broholm var 13270 Rdl. 60 Sk. eller 1020 Rdl. pr. Td. Hartkorn, som var en meget høj Betaling sammenlignet med flere af de øvrige Bud. Der blev saaledes for Nabogaarden St. Appe kun givet 300 Rdl. pr. Td. Hartkorn eller ialt 2412 Rdl. 48 Sk. — Men Broholm har ogsaa følgende Vedtegning til Auktionsefterretning: »Broholm er den aneligste Skovgaard i hele Districtet, med en formuende Beboer,« som var den ovennævnte Niels Rasmussen Nellemann. Broholm stod da for Hartkorn 11 Tdr. 2 Skp. 3 Fjdk. 00 Alb. og Skovskylde 1 Td. 5 Skp. 1 Fjdk. 1 Alb., og i Landgilde svarede 17 Rdl. 34 Skilling.

Tillige med Broholm købte Grev Gørtz Bellinge Kirke og 8 Gaarde i Magtenbølle, saa det ser ud, som om han har spekuleret paa her at lave sig et lille Stamgods med Tilbehør, men Ordet om »den tomme Pung« var vist ikke helt uberettiget, thi skønt Kongen lod den halve Købesum forblive indestaaende i det solgte Gods, saa laaner Grev Gørtz dog straks 10,000 Rdl. hos Konferentsraad F. L. Chr. von Pentz til Fjellebro og pantsætter derfor Broholm med Bellinge Kirke og Magtenbølle By. — Imidlertid kom Grev Gørtz snart til at høre med til Kong Christian VII's intime Kreds, maaske tildels begrundet i den lette og frivole Konversation, som han yndede at føre. Greven var dog nok en ret dygtig Militær og blev senere Kommandant for Livgarden til Hest og til Fods, hvilken Udnævnelse dog atter blev frataget ham kort efter paa Grund af en Intrige, hvorefter han blev akkrediteret som Minister ved Hoffet i Berlin. Men ikke længe efter blev han styrtet sammen med Grev Saint Germain og forlod Landet for at tage Tjeneste hos Frederik II.

af Preussen. Men paa dette Tidspunkt har Greven solgt Broholm til Ritmester Bernt Holmsted von Westen, der fik Skøde paa Gaarden $16/5$ 1769. Han var af den bekendte Familie von Westen, som i 3 Generationer ejede Apotheket i Odense og til forskellige Tider ejede flere store Gaarde paa Fyn og Falster. Faderen var Agent og Apotheker i Odense J. C. v. Westen (født $20/10$ 1701, død $4/12$ 1774) og Moderen dennes første Hustru Karen Krag Holmsted (død 1747). B. H. v. Westen (født $12/5$ 1732, død $20/9$ 1796) var gift med Jacobine von Bergen (født i København $19/10$ 1752, død $20/1$ 1825). Han arvede efter Forældrene en Part i Hovedgaardene Løjtved og Krumstrup og købte tillige Baagegaard og Vejstrupgaard, paa hvilken sidste han boede. Den nuværende Vej mellem Broholm og Baagegaard anlagde han, medens Vejen fra Brylle og Tommerup til Vissenbjerg før stødte sammen i Skjælhusene. De mange store Ejendomme har selvfølgelig bunden hans Kapital, derfor intet Under, at v. Westen, efter at han $12/6$ 1770 af v. Pentz har faaet Tilladelse til at Broholm maa gaa ud af Pantsætningen til ham, laaner 2000 Rdl. mod 2den Prioritet af Sr. Peder Eilskov i Odense, hvis Obligation dog $11/6$ 1771 overtages af Justitsraad Chr. Dreyer og $22/6$ 1773 af Mathias Winter. Broholm var dog sikkert paa denne Tid forpagtet ud, som det vil ses nedenfor. Allerede $18/12$ 1773 sælger Ritmester B. von Westen Broholm for 9200 Rdl. til »Velædle Madame Karen Clausdatter wd. Jørgen Christensen Juuls Enke*», nu boende i Allese Præstegaard hos sin Svigersøn, velærværdige Hr. Pastor Knud Gronwald.« Nævnte Jørgen Christensen Juul har været Forpagter paa Hindsgavl og sikkert senere paa Broholm, thi i en Rentekammerskrivelse af $24/4$ 1781 til Stiftamtmanden angaaende Broholm kaldes Ejerinden af denne Gaard for »forrige Forpagter Juuls Enke«. — Datteren, der var gift med Præsten i Allese — senere i Skamby — hed Mette Cathrine Jørgensdatter Juul og en Søn Jørgen Juul faar $12/6$ 1781 Skøde paa Broholm for 9200 Rdl.; han maa have bestyret Forpagtningen for Moderen, thi allerede fra 1771 faar han Børn til Daaben og bor da paa Broholm. Broholm var af samme Størrelse som »fra Arilds Tid«. Men det var ogsaa sidste Gang, den

* Hun døde 1781 paa Broholm 80 Aar gammel og blev begravet i Brylle Kirke.

udelt gik i Handelen, thi allerede ²⁴/₁₁ samme Aar har J. Juul faaet udvirket en Rentekammer Tilladelse til at udstykke og sælge 4 Løkker, dog imod, at den kongelige Obligation først udbetales med 6635 Rdl. 30 Sk.; det sker, og straks skøder han Skjoldmose Banke og Teilbjerge for 2000 Rdl. til Jens Hansen der først har haft det i Fæste, ligesom Jacob Jensen samme Dag faar Skøde paa Enghaven og Skjoldmosen for 1000 Rdl. ¹⁷/₁₂ 1781 skøder J. Juul endvidere »Stenlykken med H

Kort over Broholm i Brylle Sogn i Fortid og Nutid.
 Oprindelig ca. 500 Tdr. Land. — Nu ca. 200 Tdr. Land.
 Den lodret skraverede Del betegner den bortsolgte,
 den vandret skraverede den endnu tilliggende Jord.

og Bygninger» for 1650 Rdl. til Henning Ulrich Nees og Thomas Sørensen, men det varer kun et halvt Aar, før disse atter overdrager denne Parcel til Jacob Melby paa Baagegaard. I Løbet af et godt halvt Aar har denne Ejer besørget her denne store Partering af Broholm, hvorved, som det ses af vedføjede Kort, over Halvdelen af Arealet gik over til en h

ille Koloni af Nybyggere. Lignende Udstykninger var iøvrigt ret almindelige i Aarene omkring de store Landboreformers Tid.

Da Juul har faaet hele denne store Spekulation i Orden, der indbragte ham 4650 Rdl. eller over det halve af hele Købesummen, optog han en Prioritet paa 3000 Rdl., hvorfor han pantsætter Broholm til Baron Holstein paa Langesøe. Da var Gaarden kun skyldsat for Hartkorn 4 Tdr. 4 Skp. 3 Fjdk. og Skovskyld, 4 Skp. 3 Fjdk. og i Pantsætningen nævnes »Bjerget«, »Schovdamen«, »Faarefællet«, »Sønderbjerg« og »Viehave«, alle Stednavne, som endnu benyttes.

Men nu var J. Juuls Mission paa Broholm ogsaa forbi; efter at have været Ejer af denne Gaard i $1\frac{1}{2}$ Aar sælger han den $\frac{18}{12}$ 1782 til Jens Rasmussen af Render for 6230 Rdl. og har dermed gjort en god Forretning. Købekontrakten er dog allerede affattet $\frac{8}{11}$, og som Vidner ved Handelen var Landstingshører Rasmussen og Kjøbmand Peder Rasmussen, begge af Odense og formodentlig Brødre til den ny Ejer. Den ovenfor omtalte Stenlykke er atter solgt af Jacob Welby, der $\frac{2}{1}$ 1783 faar udstedt en Obligation paa 1550 Rdl. af 5 Mænd, nemlig: Jens Madsen, Niels Jensen, Jens Olsen, Niels Rasmussen og Mads Mortensen med Pant i »Stenlykken«. Til Vitterlighed underskriver Lohman og A. Rasmussen, St. Appe.

Den ny Ejer af Broholm, Jens Rasmussen, der var født i Bellinge $\frac{12}{2}$ 1721, (pantsætter $\frac{11}{6}$ 1783 Gaarden til ovennævnte Købmand P. Rasmussen i Odense for 2500 Rdl.), var gift med Karen Christensdatter, der efter 48 Aars Ægteskab døde i Broholm $\frac{2}{5}$ 1795 81 Aar gammel, og hvis Ligsten findes i Brylle Kirke midt paa Gangen i Skibet*), havde kun et eneste Barn, Anna Kristina Jensdatter, som $\frac{15}{7}$ blev forlovet og $\frac{23}{9}$ gift med Jørgen Pedersen (Søn af Peder Jørgensen af Schousboe i Verninge). Forlover var hans Fader og S. Niels Nellemann.

$\frac{22}{1}$ 1796 stiftede Jens Rasmussen et Legat paa 150 Rdl., nu 300 Kr., hvis Renter 2. Juledag uddeles til 6 Fattige i Brylle Sogn. Det bestyres under Amtsraadets Tilsyn af Sognepræsten Schack v. S 128). $\frac{2}{1}$ 1786 findes læst ved Landstinget en Overenskomst mellem Jens Rasmussen og hans Svigersøn Jørgen Pedersen Schousboe (der da havde købt et Hus af

*) Paa denne staar: Herunder hviler velagte Kone Karen Christensdatter været i Ægteskab med velagte Jens Broholm (i) 48 Aar. Hvil i Fred.

Udsigt fra Broholm Bjerg med Gaarden, som den saa ud for ca. 100 Aar siden.

Jacob Melby paa Baagegaard), som var gift med J. Rasmussens eneste Datter og med hende avlet en Datter Anna Cathrine Jørgensdatter, om at denne Pige skal ned paa Broholm og »være der som J. Rasmussens eget Barn.« Ved samme Ting findes yderligere læst $\frac{4}{4}$ 1786 en anden Kontrakt mellem Jens Rasmussen og Datterdatteren samt Hans Andersen, Munkerød, (»siden vi ingen Livsarvinger have«) om Broholm, der da var bortforpagtet til Jørgen Kaadekild, indtil $\frac{1}{5}$ 1787, »til hvilken Tid de maa gifte sig og flytte ind paa Broholm, som vore egne Børn, dog at de foreløbig skal have Kost og Løn«.

Jens Rasmussen var jo nu en gammel Mand og har vel ladet

Broholm i Nutiden.

de unge raade for Driften, saa meget mere som Datterdatterens Mand var de gamle en god Støtte i alle Maader, og skønt Jens Rasmussen først dør $\frac{29}{3}$ 1808*, saa har han allerede givet de unge Skøde paa Broholm $\frac{21}{5}$ 1803. Den Gang stod Bygningerne i det væsentlige som Anders Jensen havde istandsat dem i

*) En Ligsten over ham findes nu paa Broholm hvorpaa staar: Herunder hviler velagtet Mand, Jens Rasmussen i Broholm, født i Bellinge 1721 $\frac{12}{2}$, død Broholm 29. Marts 1808. Hans Sjæl til Gud heniler. Hans Støv i Jorden hviler. Farhen i Fred.

1720rne, efter Aftale med Regeringen. Ved Hans Andersens Overtagelse var de atter i Forfald, men han tog straks fat paa at bygge hele Gaarden om, saaledes at den derefter kom til at indtage det skønne stilfulde Præg af en Storbondegaard, der bragte dens Ry viden om. Et Maleri fra den Tid af Gaarden, set ude fra Bjerget, findes endnu paa Broholm, og hvoraf her en Gengivelse. Det andet Billede viser Broholm i sin fra Firsene ombyggede Skikkelse, som den endnu ser ud.

Hans Andersen af Munkerod var en overordentlig dygtig Landmand, der nød megen Anseelse i sin Tid for den udmærkede Maade, hvorpaa han drev sin Ejendom, der var et Mønster paa Egnen, ja, for hele Fyn.

Da Hofman Bang udgav sin bekendte Beskrivelse af Odense Amt, omtaler han flere Steder H. Andersen og Broholm paa den mest rosværdige Maade, nævner saaledes »hans Engkulturer, den smukke Skovgaard, paa hvis »Top«, en sjælden smuk afrundet Høj, enkelte Bøge har holdt sig og ses vidt omkring i Landet. Blandt andre udmærker Broholm sig ved de skønneste levende Hegn. . . . Ejeren, den sjældne, vindskibelige Bonde, Hans Andersen, har selv anlagt disse, der for største Delen bestaar af meget brede, lave Hvidtjørnhække, plantet paa brede Stengærder, og som holdes under Saxen med en Nøjagtighed og Sirlighed, som man ellers kun finder i Haveanlæg.

Ejeren, der nu er en aldrende Mand, har altid sat en Stolt-hed i at forbinde Smag og Skønhed med alle de nyttige Forbedringer, som han har iværksat ved sin Gaard. Han benytter enhver Fritid om Foraar og Efteraar til selv at pynte sine Hegn og sine viddløftige Skovplantninger, og med beskeden Glæde viser han Fremmede Frugten af sin Flid.«

»Af Landhusholdningsselskabet har han i 1828 modtaget et Sølvbæger, blandt andet og for Hegns Plantning. Hans levende Hegn udgør over $\frac{1}{2}$ Mil i Længden, hvoraf 830 Favne bestaar af halv Stenmur, forsynede med klippede Hækker; men hans Eksempel er ikke blevet frugtesløst for hans Naboer.«

Mange af disse Hegn eksisterer delvis endnu, og da blandt andet den sjældne, 100-aarige Bøgeport, hvorigennem Vejen gaar.

Af Forstvæsenets Indberetninger 1839 ses det, at Broholm den Gang havde ca. 50 Td. Land, som Forstvæsenet førte Til-syn med, og disse Skove »udmærker sig især ved ypperlige store

Bøge og andre Træer, der conserveres meget omhyggeligt, og ved Broholm er plantet betydeligt.«

Og Hofman Bang fortsætter saaledes: »Ingen Bøgeskov kan være bedre behandlet end Gaardmand Hans Andersens paa Broholm; denne Mand, der nu er en Olding, har alt fra sin tidligste Ungdom haft speciel Interesse for Skovkultur, hvilket er saa meget mere at rose, da det var paa en Tid, paa hvilken Skovenes Behandling stod saare langt tilbage og egentlig kun kunde kaldes Mishandling. Broholm Skov er den smukkeste Bønderskov, jeg har set i Fyn.«

H. Andersens Hustru, Ane Cathrine Jørgensdatter, døde 31 Aar gammel og blev begravet ²⁶/₂ 1802. Han giftede sig straks efter med Kirsten Larsdatter, der alt ³⁰/₁₀ 1803 havde en Datter til Daaben, som blev opnævnt efter den første Hustru og kaldt Ane Catrine.

Hans Andersen havde flere Døttre, men kun een Søn, nemlig Anders Christian Hansen, der faar Skøde paa Broholm 1842. Hans Hustru var Christiane Jacobsdatter (født i Langsted og Steddatter af Hans Larsen). Det er mange Gange svært at være ene Søn, og det synes ogsaa her at være gaaet A. Chr. Hansen mindre godt; han blev efterhaanden noget forfalden og fik ikke passet Gaarden, saa det gik meget tilbage i økonomisk Henseende. Han blev gjort umyndig og kom under Værgemaal af Proprietær Waidtløw paa Talleruplund og senere af Proprietær Møller paa Tallerup, og det ender med, at Broholm bliver stillet til Tvangsauktion, medens dog A. Chr. Hansen fik et Hus i Brylle og levede der mange Aar. Til Efterretning for denne blev Ejendommen taxeret af to af Retten udvalgte Mænd, nemlig Sognefoged Niels Hansen i Brylle og Sognefoged A. Knudsen i Render, der vurderede det hele til 33000 Rigsdaler. Men ved 1. og 2. Auktion, ³⁰/₁₀ 1855, skete slet intet Bud, først ved 3. Auktion, ⁶/₁₁ 1855, blev der af Hr. Frederik Frydendahl af Odense budt 40,500 Rdl., men saa fremstod Møller og Sognefoged af Brændekilde Jørgen Henriksen og bød 40,600 Rdl., og da denne samtidig fremstillede Svogeren, Gaardejer Jørgen Nielsen af Peiruplund, som Selvskyldnerkautionist, der anerkendtes for betryggende, saa modtoges Budet, og Broholm blev ham tilstaaet.

Jørgen Henriksen var forøvrigt gift med Ane Margrethe

Hansdatter (død 1894), en Datter af den forrige Ejer, Hans Andersen, saa Gaarden blev i Familien.

Broholm stod da for Hartkorn 10 Tdr., 5 Skp., 3 Fjk., 1 Alb.

De nye Ejere var dygtige Folk, der snart bragte Gaarden paa Fode igen, saaledes at den kom til at indtage sit gode, gamle Renommé. Og skønt Jørgen Henriksen kun havde et Barn, blev han dog ved selv at være den styrende længe efter, at Sønnen var bleven voksen; først i Aaret 1879 ⁵/₇ fraskriver han sig Gaarden (død 1880) og giver Sønnen, Hans Henrik Jørgensen, (født ²¹/₉ 1837 i Brændekilde) Skøde paa Broholm for 74,000 Kr. Denne byggede delvis Gaarden om, saaledes at den fik en mere tidssvarende Indretning, om end derved det gamle idylliske Præg, som forhen laa over denne gamle Storbondgaard, derved noget forsvandt. H. H. Jørgensen holdt især Hævd over Skoven og det gamle, sjældne gæstfri Hjem. Han var gift med Marie Hansine Knudsen*), der efter Mandens tidlige Død, 1894, selv har drevet Ejendommen til denne Dag (ved Medhjælp af Bestyrer N. J. Henriksen).

Da der i Aaret 1902 blev Forhandling om at bygge en Kirke i den stærkt opvoksende By ved Tommerup St., hvor Broholms Jorder støder op til, gav Fru Jørgensen Kirkekomiteen det gode Tilbud, at den til Kirken og Kirkegaardens Brug af hendes Ejendom frit maatte udtage, hvor de vilde, hvad der var Brug for uden Betaling.

Dette Tilbud blev modtaget. Kirken staar nu som et værdigt Minde herom ved Indkørslen til den smukke Skov og Gaard.

H. H. Jørgensen og Hustru har kun een Søn, Jørgen Jørgensen Broholm, der ejer en mindre Gaard paa Nordfyn, men da han har 2 Sønner, er der Haab om, at den gamle, skønne Enestegaard Broholm endnu i lang Tid kan faa Lov til at blive i den samme Slægts Eje, hvori den nu har været i over 130 Aar.

Baagegaard pr. Tommerup.

F. Hjort.

*) født den ²¹/₄ 1853 i Stenløse og Datter af Gmd. Knud Jørgen Petersen og Hustru Kirstine Hansdatter.

Af trykte Kilder er benyttet Hofmann-Bang: »Odense Amt«, Landbrugs-Ordbog af Møller Holst og Biografisk Lexicon.